NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo in saboto.** Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tecaj XIII. V Ljubljani v saboto 1. decembra 1855. List 96.

Poduk za gospodarje,

kteri se pečajo z rejo kónj, zastran tega, kako naj se kobile za pleme in žrebéta redé in opravljajo, in kako naj se z njimi ravná, kakor tudi kako se naj napravljajo hlevi, ki so za-nje namenjeni.

(Dalje.)

§. 5. Na kaj je pri reji in opravljanji kobil za pleme gledati, in kako je z njimi ravnati?

Ne samo o času, ko so kobile breje ali žrebeta dojé, ampak še davno pred se mora kobilam dobro streči. Če je mogoče, se jim mora celo leto po enaki meri dobra piča dajati in o zmernem delu morajo dosti zobati imeti, da so takrat, ko se k žrebcu peljejo, dosti terdne, da lahko spočnejo in se brejost godí, kakor je prav. Ako se tako z njimi ne dela, shujšajo in ali celó ne spočnó, ali pa če se tudi ubrejijo, storé le slabotne žrebeta.

K pravi reji kónj za pleme gré:

1. da se za pripravne dela rabijo; 2. da breja kobila piče dobiva, kakoršna se njenim potrebam prileže; 3. da ima zdrav in pripraven hlev; 4. da se ravná pri delu vedno dobro z njo in nikoli ne gerdo; 5. da se poslednje mesce brejosti pazljivo in skerbno na nje gleda in po mogočnosti varjejo.

§. 6. Kako z živino ravnati, kadar se za delo rabi?

Na tem, kako se z brejo kobilo, ki se za delo rabi, ravná, je veliko ležeče: žrebiček ali dobro tekne ali pa pogine.

Zavoljo brejosti kobila sicer ni nepripravna za delo; marveč še pripravno delo njenemu zdravju prav dobro tekne. Pa delo ne smé biti preveč težavno, posebno ne smé težkih rečí po slabih in močirnih potih voziti, tudi dražiti in hudo preganjati se ne smé. O takem ravnanji ne dospè brejost do pravega konca in kobila prav lahko zverže.

Razun tega, da mladič pogine, kar kmetovavcu veliko zgubo prinese, tudi kobila zlo ob svojo moč pride, in to je za njeno prihodnost silno škodljivo. Če kobila pade ali se s čim v vamp sune, zna mladiček tudi škodo terpeti, enako tudi, če se preveč sogreje ali naglo prehladí. Kdor se z rejo kónj pečá, naj dobro skerbí, da brejo kobilo s previdnim ravnanjem vsega obvaruje, kar bi ji škodovati utegnilo. Torej naj se kobila, ki je za jezdbo, premočno ne prepasuje, taka pa, ki je za vožnjo, kadar navzdol vozi, prenaglo in premočno ne ustavlja in preveč ne naganja, če je voz po kakošni overi obstal.

Varovati se je z brejimi kobilami po gladkih zmerznjenih tléh ali terdem kamnitem tlaku voziti, kjer rade padajo. Tudi je škodljivo, če težki konjiki se naglo na-nje vsedajo ali jih pri jezdbi urno obračajo. Težki vozovi, težavna vožnja lesá in kamnja, poštna vožnja nikakor ni za take kobile, ker jih lahko nevarnosti zadenejo, kterih ni mogoče se ogniti. Kmetijske dela, za ktere se že tako največkrat rabijo, se brejim kobilam najbolj prileže jo, ker pri njih naj manj nevarnosti terpé in se z njimi lahko lepo ravná.

Iz tega, če se dajo kobile za dela dobro rabiti, se pa dá soditi, da so tudi za drugo rabo sploh dobre, in upati je, da bo tudi njih zarod dober, kar se pri kobilah v kobiliščih, ki so edino le za pleme, ne dá vediti.

Kakor se konec brejosti bolj in bolj bliža, tako mora tudi delo lože in lože prihajati, in nekaj časa pred, ko se dozdeva, da bo kobila storila, kake štiri tedne, ali če ni drugači, vsaj 14 dní pred naj prav nič več ne dela. Samo iz hleva naj se spuša ali počasi sprevaja, da čisti zrak vživa.

(Dalje sledí.)

Gospodarska skušnja.

Naj bolji kamnitni klej ali kit.

Kdor hoče zaklejiti ali zakitati kjer koli kakošne kamnitne tla, kakošen vodnjak (štirno), ali kar koli iz kamenja narejenega, da voda skozi ne more, naj naredí kit, h kteremu vzame 9 delov dobro žgane gljine, iz ktere se cegel žgè (ali pa toliko v prah stolčenega cegla), 1 del svinčene gladkine (Bleiglätte), ki se v štacunah kupi, in pa po primeri lanénega olja. Iz te mešance se naredí kit, terden kot železo, prav lahko takole: Cegel se v prav droben prah zmelje in ravno tako tudi svinčena gladkina; v gori povedani primeri se zmešata skup, in čistega lanénega olja se toliko prilije, da je zmes gosta kakor flašter za mazílo. S tem flaštrom se prevlečejo tiste kamnitne stvarí, ktere zakitati hočemo, pa se morajo vselej pred po verhu z mokro cunjo ali gobo enmalo pomočiti. To je pa treba zatega voljo storiti, ker bi sicer olje se popilo in kit bi ne deržal potem tako močno. — Če pa s tem kitom veliko plat namažemo, se včasih tam pa tam spoka; te razpokline je treba iznova zakitati. V 5 ali 6 dnéh je kit še le popolnoma terden.

Natoroznanski pomenki.

Spisal Juri Pavalec.

Koliko vaga naša zemlja ali kako težka je?

Stari gerški naravoslovec si je iz celega serca želel najti mesto, odkodar bi mu mogoče bilo drog nastaviti in izbiti zemljo iz njenega teka. Učeni sedanjega časa pa so bili zadovoljniši in so zemljo zvagati želeli, da bi zvedili, kako težka je ta zala kroglica vesoljnega sveta, ta prašek na peti božji? Zemljo vagati? Odkod takošno tehtnico dobiti in kam jo obesiti? Je li mogoče zemljo vagati tako, kakor postavimo, en funt sladkora? Čeravno ne tako, pa vendar je mogoče jo vagati. Že večkrat so jo vagali, v preteklem stoletji Angléž Cavendiš, dr. Maskelyne, Vieč v Monakovim in več druzih, pa še do zdaj ne tako

natančno, kakor znanstvenost zahteva. Še le predsedniku zvezdoznanskega družtva v Londonu, Mr. Bailly-u se je po sreči obnesla neizmerna skusba, s ktero se je mnogo let neprestano in neutrudljivo pečal.

Znanstvene opravila, ktere pri tej skušnji po učeno in modro narejenih naravoslovnih računih navadno tehtnico nadomestujejo, se ne dajo razjasniti brez ostrejih in natančnih naravoslovskih znanost, risanj in oblik. — Za naš namen bodemo zadovoljni s tem, da si le vse dobro mislimo in jasno razložimo.

Razun navadne vage, ki je vsacemu znana, je še drug pomoček, s kterem se dá najti teža telés, primerna teža namreč, to je, razmera též dveh stvarí. Če obesimo, postavimo, funtno težino na raztegljivo nit in si zapamtimo, kako deleč se je nit raztegnila, potem pa drugo stvar na ravno tisto nit privežemo, najdemo primerno težo privezane stvarí k teži funtne težíne, ako zaznamovamo, kako deleč se je nit vsakokrat raztegnila.

Tehtnica, s ktero so zemljo vagali, je bila primerjajoča, pa le neskončno sostavljena, tako, da je posebne opaznosti zahtevala.

Newton pravi, da teža je privlačivna moč dvéh stvarí med seboj, ki je tem veča, če bolj se stvarí ena drugi približavate. Kolikor več delov je tedaj v eno telo (stvar) stlačenih, toliko gosteje je telo, toliko veča je njegova privlačivna moč, to je, teža. Topova krogla je težka, ker v njo je dosti delov stlačenih; ravno tako tudi v zemljo, in za tega voljo se močno na-se vlečete. Ako topovo kroglo v zraku, drugo stvar pa v sredini med njo in zemljo obesimo, vleče to stvar na vzdol zemlja, kviško pa krogla. Naravno vleče zemlja zavoljo množine raznih v njej združenih delov z dosti tisuć bilijonkrat večo težno močjo, kakor krogla. Kakor hitro pa nam je mogoče, tej privlačivni moči zemlje primerno neizmerno malo privlačivno moč krogle najti, smo že tudi tehtnico za zemljo našli.

Se vé da še z vsem tem nikakor nismo dosegli, česar želimo, in da si še nikakor misliti ne moremo, kakošna je tista skrivnostna hiša na Tavistaku v Londonu, v kteri je Mr. Bailly veliko let dan na dan sedel in skoz povekšavne stekla v zrakotišno zatvorenih steklenih škrinjah s tankimi, nevidnimi nitkami in kroglicami, z gorko-, zrako- in vlagomeri nevidne znamenja in čudeže bral, dan na dan zapisaval, preračunaval in zavoljo tisučerih močí pridaval in odjemal, dokler ni nazadnje iz mnozih debelih bukev, ki so polne številk in skrivnostnih oblik, neizmerno tudi za naj večo izobraznost, za naj orjaškejšo računoslovno bistroumnost nezapopadljivo številko povedal in rekel: „Toliko vaga zemlja!“

Akoravno je skušnja, ki je to številko dala, od vsacega dihljeja, žarka, in celó od vsacega deliča gorkote iz roke pazovavca zavisela, in se je tedaj vse skerbljivo skerbljivo odstranjevati ali pa natanko preračunevati moralo, česar mi pri naj pazljivejšem tehtanji tisučega dela libre ne opazimo, je vendar pervi strog pri vaganji zemlje le otročarija bila: dolga, tanka, lesena šiba, v sredini na svilno mešičkovo nitko obešena, s kroglicami na obeh koncih, tako da v navpičnem postavljenji miruje, če je nič ne moti.

V ta namen je visela šiba v zrakotišno zatvoreni stekleni škrinji tako, da je bilo mogoče, velike celostne in natančno obele krogle djati blizo koncov šibe. Krogle so potem razmerno, kar je računoslovski znano, na-se vlekle šibo, da se je tresti začela; in za sleherni mahljej šibe potrebni čas je pravo merilo za privlačivno moč zemlje, ki je primerna privlačivni moči krogel.

Povemo še, da je Bailly, posluživši se vseh znanstvenih sredstev, vse skušnji nevarne pomote ali odstraniti ali iznova računiti mogel, da je natanko zvedil, kako težka je zemlja, in se tako srečno ognil nezgodi, ki se je pripetila pred nekoliko leti v Parizu, ko so z nekim velikim pendelnom skušavali in zastonj iskali teže zemlje. K tej skušnji je derlo ljudstvo, kakor da bi mu se kazale divje zveri; Mr. Bailly pa je delal mnogo let čisto sam, in le malokadaj je svojim prijatlom pripustil, da so po perstih hodivši smeli ogledavati naprave, s kterimi je zemljo vagal; tudi sončno luč je odstranjeval in govoril kakor duh z duhovi skoz stekla in dalekoglede. „Le po mehkih preprogah lezé se je približeval tehtnici zemlje; svoj hod, svoje dihanje, svoje žilobitje, svojo životvorno gorkoto, vse, kar bi morebiti motiti znalo, je popustil in se vsakokrat le z nekim strahom in spoštovanjem skusbenim napravam približeval“.

Tako 18 mescov dolgo dan na dan delaje je 1300krat skušal, preden je še začel prave skušnje za vaganje zemlje. Potem je vagal cele štiri leta v eni temni delavnišnici, dokler ni končno iz svojih debelih knjig izračunil, kako težka je zemlja.

In kako težka je tedaj? V njegovih velikih knjigah stojí zapisano naj orjaškejše znanstveno delo, ki nam to pitanje odgovarja in pravi:

„g. = 5·6747 z pomanjkanjem, ki ni večje od 0·0038“.

Po našem se to pravi: g. (gostoba) zemlje je enaka 5·6747, kar nam kaže, da je zemlja $5^1/_2$krat težja, kakor bi bila, ako bi samo iz vode obstala; da je 2krat težja, kakor nje naj terdnejša skala, polovíco tako težka, kakor svinec, in 2krat tako kakor kositar in cinak, in da vaga:

1.256.195.670.000.000.000.000 angležkih ton (tona ima 20 centov), to je, en kvadrilijon, dve sto in šest in petdeset tisuč (tavžent), sto in pet in devetdeset trilijonov šest sto in sedemdeset tavžent bilijonov ton. Če pomerimo pomanjkanje, ki 385 bilijonov ton iznaša, tej neizmerni številki, je ravno toliko, kakor stotni del libre pri enem kubiškem čevlji vode, ki 62 in pol funta vaga.

To je številka, ki je ne more zapopasti nobena človeška pamet; ko bi bil kdo sto let pred Kristusovim rojstvom šteti začel, in neprenehoma vsaki dan skoz vse mesce, leta in stoletja štel in bi tudi ne bil utegnil ne jésti, spati in dihati, bi še tudi enkrat do bilijonov ne bil prištel, veliko manj do 256.195 trilijonov, kar še blizo ni en kvadrilijon. In to so le angležke tone, kterih vsaka 20 naših centov ima; kaj pa, če se vpraša: koliko je to na cente, funte, lote, ali dele, iz kterih je zemlja sostavljena? kterih je morebiti bilijon v enem zernu peska, kakor pri nas 12 v dvanajsterini.

In taka je cela krogla zemlje kakor prašek na kurtki tistega, ki jo je iz nič stvaril!

V Gradcu 23. novembra 1855.

Ozir po svetu.

Gora Tabor.

Po angležkem spisal Jeriša.

I.

Čudni so nasprotki, ki nam jih zemlja predočuje. Poldan in polnoč se ne razlikujeta bolj med seboj, ko obrazi, ki se nam vedno pred očmí razvijajo. Resnica in laž setate vštric po naših ulicah, in vsako uro dneva se čednost in hudobija srečujete. V senci palače blaženstva stojí koča stradavčeva, in dan na dan trosi voz bogatinov prah svojih bliščečih kolés po razterganih oblačilih ubozega Lazarja.

Zdravje in bolezen v isti sobi stanujete; tuga in veselje gledate skozi isto okno, in nada in obup pod isto streho bivata. Kričanje dojenčka in gergotanje umirajočega čuješ iz istega stanovališča; pogrebci stopajo terdo za petami vesele ženitninske družbe, in radostni glasi cimbal in gosel se neprestanoma prelivajo v tužne glasove rekvijema. Oh! lepota in gerdoba, čistost in pokvarjenje, radost in tuga, vzhitjenje in obup, življenje in smert se čudno mešajo na naši brezpokojni zemlji.

Koliko različnega se je na jednem in tistem mestu že godilo! Kjer je nekdaj stalo mesto Tyr, ki so ga kra-

ljico morjá imenovali, zdaj ribči svoje mreže razgrinjajo po opustelih pečinah, in peneči valovi se vlivajo čez stebre iz krasnega marmorja. Po praznih stanicah Idumeje si lisica luknje koplje, in prah puščave preletava pozabljene razvaline nekdaj tolimogočne Palmire.

Sova skovika po staroslavnih kraljevih dvoranah, in veter poletne nočí milotužno pahljá skozi špranje nekdaj velikrasnih poslopij. Arabec jaha po ulicah starega Jeruzalema, ali postaja in zaničljivo pogleduje pobožnega romarja, ki hrepenjivo hití k grobu Zveličarja. Muezzinov *) glas se razlega nad grobmí prerokov in puščavin veter pokriva s prahom ustanove sedem azijanskih cerkvá. Oj, dobro in zlo, svitloba in tamina — se neprestanoma pretekavajo na tem svetu! —

Štiri in petdeset let je preteklo, kar je neki mož stal na gori Tabor, svetu odtlej dobro poznan. Bilo je krasno pomladansko jutro, ko je, stojé v bistri svitlobi ranega sonca, nepremično gledal v dolino pod seboj, kjer se je razvijal obraz, veličanski in dovolj strašni, pospešati bitke naj mirnejšega serca. Ta mož je bil Napoleon; in prizor pred njim: ljuta in strašna bitva ob gori Tabor.

Od Nazareta sem, kjer je nekdaj naš Zveličar hodil, se je pomikal Kleber **) s 3000 francozkih vojakov proti ravnini, ko naenkrat pod goro Tabor vso turško armado v red postavljeno pred seboj zagleda. Petnajst tisuč pešcev in dvanajst tisuč svitlih konjikov se je vzdignilo z neznano silo nad to trumico 3000 Francozov. Kleber je imel komaj toliko časa, malo perišče svojih móž štirjaško postaviti, s topovi na voglih, ko je že onih 12.000 konjikov s toliberzim skokotom nad nje planilo, da je zemlja bobnela in vse se kadílo pod kopiti njihovih kónj.

Al okoli nepremakljivih štirjakov je strašen ogenj iz topov sipal smert in pogin v turške rajde, praznil sedla divjih konjikov z grozovito hitrostjo, ter zemljo s trupli jezdcev in žrebcev pokrival. Svitle čete so se sukale in sukale, so naskakovale in naskakovale malo trumo, in njihove britke sablje se utrinjale ko svitle zvezde v temnem čadovji strašne bitve — vse zastonj! čedalje hujši ogenj jih je sprejemal in zdelo se je, ko da bi bil ognjen pas francozki tropič obdajal — tako berzo je strel za strelom sledil.

Ko so se tako borili za žive in mertve, napadajoči Turci so čedalje hitreje cepali pred gotovim in smertonosnim zernom Francozov, in kmalo se je okoli njih na kupe trupel nasulo, ki so jih ko zagrada obdajali. Za tim nasipom kónj in móž je stala ta peščica vojakov ter se branila 6 potnih strašnih ur, in še je rejšala rajde sovražnikov, ko Napoleon z enim oddelkom na goro Tabor pridere in svoje očí pod-se oberne.

Kakošen prizor se mu tukaj razgerne! Cela planjava pokrita s četami divje skokotajočih kónj, ki semtertje korakajo, naskakujejo in odbijajo, v tem pa grom topov in strašno trosketanje pušk vzdušje napolnuje in se zdaj pa zdaj trobljenje kakih 1000 tromb in budni glasovi vojaške godbe zaslišavajo. Dim bitve se strašno vzvija nad sovražniki — in vse je smetnja, vse kaos pred njegovimi očmí.

Med 27.000 Turki, ki so planjavo pokrivali in svoje sovražnike ko oblak obdajali, in med neprenehljivim streljanjem topničarjev in puškarjev, zamogel je Napoleon, kje da se njegovi hrabri vojaki bijejo, čutiti zgolj po posameznih strelih, ki so mu kazali, kako se je vojni red z divjo silo obladajočega števila borila. Neprestani bliski izza nasipa trupel bili so ognjene mestica na tem hrumnem smetnem polji.

Napoleon stopi s svojim malim tropičem raz goro, z dvanajstakom iz visočine stiskanemu Kleberju naznanivši, da je njegova otetba blizo. Na to pa se Kleber vzdvigne, premeni brambo v napad, in razlije navdušene svoje sokorce čez sovražnika, strah in smert po polji razsipaje. Vsa zmešana in poteptana se je mogočna armada jaderno jela umikati proti Jordanu, kjer je ognjeviti Murat že komaj čakal, boja se udeležiti. In res! Neznane sile se zažene s svojimi konjiki med zmešane rajde, seče in sabljá, da

„Po sto jih tam, po sto jih tukaj pada“,

in divjá med njimi ko razkačen lev. —

Ta viteški vojak je po tem pravil, da ga je spomin na vse to, kar se je nekdaj na gori Tabor godilo, ravno v naj silnišem boji vsega prevzel, ter z deseterim pogumom navdal in okrepil.

Ko je sonce zašlo za palestinskimi ravninami, in večer svojo mračečo svitlobo po pokojenem polji razlivati jel, je žveplen oblak visel krog visokega temena taborske gore. Nazaret, Jordan in Tabor — kakošne mesta za bojno polje! — (Konec sledí.)

*) Muezzin je pri Mohamedancih javen klicar, ki ure k molitvi svojim vernikom naznanuje.

**) Francozki general.

Vsake baže kaj.

* Kmet in pa pek pred sodbo. Neki pek v mesticu, ktero vsi poznamo, kupi od nekega kmeta 8 funtov sirovega masla (putra), ga zvaga, pa najde, da ga je za dobrega pol funta premalo. „Zdaj pa le z manoj v kancelijo, goljuf!“ zaupije pek nad kmetom. Kmet noče iti; ker pa pek le ne neha razsajati, pobere svoje kopita pa gré s pekom k sodnii. Na vprašanje sodnika: „ali je ta puter vaš?“ odgovorí kmet, da! „Ste ga res prodali za 8 funtov, pa ga še 7 in pol ni?“ „Jez sem mislil, da ga je pošteno 8 funtov; če sem se v vagi zmotil, nisem jez tega kriv“ — odgovorí kmet. „Kako to?“ — vpraša sodnik dalje. „Vidijo, gospod žlahtni, ker nimam vage pri hiši, sem pa dva hlebca kruha na vago djal, vsaki hleb po 4 funte, ki sem ju včeraj ravno pri tem peku kupil. In moj puter je še enmalo več vagal. Če hočejo, pa prinesem hlebca sem, saj ju še nisem načel“. — Kako se je peku nos obesel pri teh kmetovih besedah, vsak sam lahko zapopade, in tudi to, kako je pravda stekla.

* Naj večji most na svetu je v Kanadi Stefensonov železni most, kteri je en del Viktorine železnice v angležki severni Ameriki. Dolg je ta most skorej dve angležki milji in na 24 stebrih visí. Izdelan popolnoma bo še le leta 1860; veljal bo čez 10 milijonov in 500.000 tolarjev.

* Napoleonova rodovina je nemška rodovina, ko bi bilo nemškim časnikom od leta 1812 verjeti. Leta 1812 se je namreč večidel v vsih nemških, iz teh pa tudi v francozkih časnikih bralo, da očetu rajncega Napoleona I. ni bilo ime Bonaparte, ampak Nikolaus Guttheil, in da nemško ime Guttheil je še le preseliv̌si se na laško zemljo — v Korsiko — prekerstil v talijansko Bonaparte (po našem Doberdel).

* Lepa pobožna navada za mertve moliti, je že zlo stara navada in izvira iz časov sv. aposteljnov, pa takrat še ni bil poseben dan — vernih duš dan — zato določen. Bere se, da sv. Odilo je pervi leta 998 v vsih samostanih Kluniacenserjev ukazal, naj se na dan po vsih Svetih, to je, 2. nov., spomin vsih v Bogu počivajočih duš obhaja, z daritvijo sv. maše in drugimi dobrimi deli praznuje. To lepo navado so poterdili potem papeži in za celo kristijanstvo postavili 2. listopad za vernih duš dan. Cerkveni zbor v Oksford-u leta 1222 je izrekel ta praznik za mali praznik, ob kterem so potrebne dela pripušene, in tako je še dan današnji.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Tersta. Tukajšni gimnazijalni učenik Vincenci Lavkocky je izvoljen za šolskega svetovavca teržaškega okrožja.

Iz Svečine na Štajarskem. Čeravno že enmalo pozno, bi vendar ne utegnilo prepozno biti, ako omenim, da je bila naša farna cerkev sv. Jurja na Pesnici letos lepo ponovljena in 14. dan p. m. slovesno blagoslovljena. Cerkev ta je bila v 16. stoletji sozidana, kakor grobni kamen od leta 1520 na cerkveni steni svedoči. Že dolgo je bila faranov sv. Jurja živa želja, svojo zapuščeno cerkev si ponoviti dati; ali to se je še le letos zgoditi zamoglo, ker so pridni srenjski predstojniki nekaj dnarja iz srenjske kase dovolili, nekaj pa se ga je po dobrovoljnih prineskih nabralo, skupaj 550 gold. sr. Vesel dan je bil za vse farane viditi ozaljšano hišo božjo in obhajati v nji pervo sv. cerkveno opravilo. Pri kosilu, ktero so nam g. župnik Jožef Divjak navadno iz svojega gostoljubnega serca dali, smo bili prav židane volje in možnarji so zunaj pokali, da je bilo kaj! — Pridelk letošnje tergatve v naši svečinski okolici je bil nekoliko obilniši od lanskega. Vino je dobro in bolj močno kot lani, slaja pa manjša. Nekteri so ga včasih prodali po 75 do 80 gold. štartinjak, zdaj pa, ko je po zavrenji nekaj slaje zgubilo, ni duha ne sluha več od kupcov tù pri nas. Ljudém pa je za dnarje jako sila.

Ruklov Matjaš.

Iz Ljubljane. Pretečeno saboto je bil spominek rajncega korarja dr. Polca na ljubljanskem pokopališču blagoslovljen. Na visokem križu, iz železa vlitem, je v sredi latinski napis: Dr. Joan. Polz, can. eccl. cath. hist. jurisque eccles. prof. emer., nat. Neofori 1807. obiit. 13. Dec. 1854. Amicissimo amici. Na olikanem kamnu, na kterem križ stojí, se berejo sledeče slovenske verstice, ktere je g. fajmošter Blaž Potočnik sostavil:

Pobožnost in modrost
Ste potnika vodile,
Ljubezen in krotkost
V ljubezni dom vselile.

V nedeljo so stolni dekan g. J. Zupan novo Ternovsko cerkev blagoslovili. Doneče streljanje med svečanostjo je celi okrožici na znanje dajalo, kako praznično je ta dan za Ternovčane. Slava jim! da so v časih sile in pomanjkanja to krasno poslopje, ktero se kinč ljubljanskih cerkvá imenovati zamore, tako dodelali, da se sveta služba v njem opravljati zamore. Obilno darovanje na ta dan, pri kterem se je skorej 500 goldinarjev nabralo, spričuje, da djanska pobožnost slovenskega ljudstva še ni opešala. — Ljubljanski časnik je naznanil, da je g. dr. Klun, opravitelj našega zgodovinskega družtva in tajnik kupčijske zbornice, od germanskega muzeja v Norimbergu v letošnjem zboru za souda učenega odbora te slavne družbe zvoljen bil. Odločili so mu za preiskavo krajnsko zgodovino in starinstvo. — Poslednji ljubljanski sejm sv. Ošpete se po vsem, kar smo od njega slišali, zamore med srednje šteti; smajni dan je bila barantija precej živa, ker se je zavoljo lepega vremena dokaj ljudstva sošlo. — Spet sta bila dva pomorska vrana blizo Planine ustreljena. Žlahni g. Röder, predstojnik planinskega kantona, je blagovolil oba ljubljaskemu muzeju poslati.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja se sliši, da so ondotni nadškof Raušer že začeli se posvetovati z ministroma Buol in Bach zastran izpeljave postav, ktere se s konkordatom vežejo. V nekem českem časniku se bere, da z upeljavo konkordata pride čez 21.000 dvornih dekretov, kteri v konkordatne rečí segajo, ob veljavo. — V Krimu se zadnje dní nič posebnega ni pripetilo. Francozi so Rusom 270 volov, 3450 ovac, 50 kónj in 50 velbljudov ali kamel, kteri so bili Rusom namenjeni, vzeli. — Angležke barke so zasačile v azijatiških vodah bremsko barko „Grete“, ktera je ravno 280 Rusov v Ohock prepeljala. Tudi so kurilske otoke Rusom odvzeli in ondotne rusovske vseliša pokončali. — Amerikanci se čedalje bolj z Rusi sprijaznujejo. Posebno jih je razkačilo širokoustno bahanje angležkega časnika „Times“, kteri jim je o padu Sevastopolja žugal, da bi vsemogočna francozko-angležka zaveza kakor zdaj Rusa, tako v kratkem tudi prešerne Amerikance spokoriti utegnila. Nemila osoda in hudi nasledki sedanje vojske preganjajo teržaškega kupca in brodnarja Gopčevića. Že mu je rusovski car dovolil, da smé svoje žito iz rusovskih postaj v azovskem morji odpeljati, in on se je tje z barkami podal, kar mu angležki admiral Lyons velí, da mora do 20. novembra z barkami azovsko morje zapustiti. Ker je tam tudi hud mraz nastopil, že nektere njegovih bark v ledu tičé. — V Parizu je francozki cesar sardinskega kralja Viktora Manojla z vso častjo sprejel. Pri paradi, ktero je njemu v čast napravil, si je Napoleon vojaško svetinjo, ktero nosi, odpél in jo kralju pripél rekoč: Da je vreden, da jo on zavolj svojega poguma in zavoljo svojih vojaških del nosi. Kralj se bo od tod v London podal, kamor ga je angležka kraljica povabila. — Od cesarja Napoleona se bere sledeče, ko se je s svojimi ministri zavoljo uzrokov sedanje dragine pomenkoval, je rekel: „Sedanja vojska ni uzrok dragine, temuč pomanjkanje žitnih pridelkov, ker je tolikanj armad potreba, ki milijone kapitalov in delavnih močí požirajo. Rusija prav za prav je vojaška deržava, ktera vedno celo Europo strahuje, da mora ona vedno v brambo pripravljena stati. Toraj moramo ne le sedanjo vojsko, temuč tudi uzrok prihodnje vojske končati. To je terpežni mir, kterega želim in kterega bomo po popolni zmagi sklenili. — V Mesini in njeni okolici do 30 milj deleč je 12. t. m. strašen vihar tako divjal, da je mnogo ljudí in živine od njega v morje zagnanih tam konec storilo. Škodo, ktero je napravil, cenijo na več milijonov ončij. — V Jeruzalemu je huda lakota in pomanjkanje vode. — Od 12. do 17. p. m. je sploh cena žita pri vagánu za 2 do 15 krajc. na tergih austrijanskih poskočila. — Parižka zdravilska akademija je zdaj tudi rusovski vojaški kruh ali komis, kterega so vjetemu Rusu vzeli, natanko pretehtala. Ta kruh je čern, se težko lomi, je tù in tam z majhnimi gobicami nasejan, nima duha, je grenjkega okusa, je kakor usnje, in obstojí iz obilo otrobov, iz pšenice, rèží, ječmena, travnih in sočivnih semen. Ima le malo močiča v sebi, in se toraj slabo prebavlja, je le malo tečen.

Enako naključje.

Kolikrat pač pevec pôje
Tak okroglo in vesélo,
Pa mu skrivna solza lije
Doľ na lice obledélo.

In druhal, krog njega zbrana,
Pesmi radostno posluša;
Sej, kar serce mu ujéda,
Nja britkosti ne okuša.

Tak prepeva v kletki slavec,
Kdar odzunaj pomlad sije,
In po berdih in ravninah
Svobodo in radost lije.

Vse posluša njega petje,
Ah! in vse je zveseljeno;
Pa kar revež v pesem sklada,
Serce ne umè nobeno;

Sej nobeno ne občuti
Mirokradne prebritkósti,
Ki jo spleta v svoje pesmi
Miloslušljive sladósti.

Pevec-slavec, slavec-pevec
Verstnika sta pač v težavi;
Oj, da b'la bi na vse veke
Tudi verstnika si v slavi!

Rod. Ledinski.

Stan kursa na Dunaji 29. novembra 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	73 3/8	fl.	
	4 1/2 „	63 1/4	„	
	4 „	57 1/2	„	
	3 „	43	„	
	2 1/2 „	36 1/4	„	
Oblig. 5% od leta 1851 B 84			„	
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		68 1/4	„	
Zajem od leta 1834		228	„	
„ „ 1839		117 1/4	„	
„ z loterijo od leta 1854		96 1/4	„	
„ národni od leta 1854		76 3/8	„	

Esterhaz. srečke po 40 fl.		74	fl.
Windišgrac.	„ „ 20 „	25	„
Waldštein.	„ „ 20 „	25	„
Keglevičeve	„ „ 10 „	10 1/4	„
Cesarski cekini		5 fl.	11
Napoleondor (20 frankov)		8 fl.	43
Suverendor		15 fl.	12
Ruski imperial		9 fl.	2
Pruski Fridrihsdor		9 fl.	10
Angležki suverendor		11 fl.	6

Nadavk (agio) srebra: na 100 fl. 12 1/2 fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.